

“Nå,” sagde han og kiggede ned på Shmuel, “det kan også være lige meget. De er ikke alligevel ikke længere mine allerbedste venner.” Og pludselig gjorde han noget, som var meget usædvanligt for ham: Han greb Shmuels lille hånd og trykkede den.

“Du er min bedste ven, Shmuel,” sagde han. “Min allerbedste ven.”

Shmuel ville måske have sagt et eller andet som svar, men Bruno hørte det aldrig, for i det samme lød der et højt gisp fra de mange mennesker, der fyldte lokalet, og døren blev lukket, og en metallisk stemme råbte et eller andet udenfor.

Bruno løftede sit ene øjenbryn. Han forstod ikke, hvad der foregik, men det havde nok noget at gøre med, at man ville holde folk inden døre, for at de ikke skulle blive forkølede.

Og så blev det pludselig meget mørkt, og selv om der opstod vild forvirring i lokalet, opdagede Bruno, at han stadig holdt Shmuels hånd i sin, og intet på denne jord skulle få ham til at slippe den.

Sidste kapitel

Ingen har set Bruno siden.

Nogle dage senere – efter at soldaterne havde gen-nemsøgt huset på kryds og tværs og gået rundt i alle de lokale byer og landsbyer med fotografier af dren-gen – fandt en af dem tøjbunken og de to støvler, som Bruno havde efterladt ved hegnet. Soldaten hentede straks kommandanten, der sonderede området og kiggede til begge sider, ligesom Bruno havde gjort, men han kunne ikke begribe, hvor hans søn var blevet af. Det var, som om drengen var forsvundet fra jor-dens overflade og bare havde ladet sit tøj blive tilbage.

Mor rejste ikke tilbage til Berlin lige så hurtigt, som hun havde håbet. Hun blev i Afsides nogle må-neder endnu og ventede på at høre nyt om Bruno. Men en dag fik hun pludselig det indfald, at han må-ske havde begivet sig hjemad på egen hånd, og hun skyndte sig hjem til deres gamle hus og regnede halvt om halvt med, at han ville sidde på trappeste-nen og vente på hende.

Men han var der selvfølgelig ikke.

Grieta tog tilbage til Berlin sammen med mor, og hun sad det meste af tiden inde på sit værelse og græd – ikke fordi hun havde smidt sine dukker ud, og heller ikke fordi hun havde ladet alle sine kort

hænge ude i Afsides, men fordi hun savnede Bruno så forfærdeligt.

Far blev i Afsides et år til, og han blev meget upopulær hos de andre soldater, fordi han kostede rundt med dem. Bruno var det sidste, han tænkte på, hver aften før han faldt i søvn, og Bruno var også det første, han tænkte på, hver morgen når han vågnede. En dag dannede han sig en teori om, hvad der kunne være sket, og han gik ud til det sted ved hegnet, hvor tøjbunken var blevet fundet for et år siden.

Der var ikke noget videre påfaldende ved stedet, men han udførte lidt efterforskningsarbejde og opdagede, at trådnettet ikke var lige så ordentlig fastgjort til jorden som andre steder, og når han løftede op i det, dannede der sig en åbning, som var stor nok til, at et meget lille menneske – for eksempel en lille dreng – kunne kravle gennem den. Hegnet fortsatte, så langt øjet rakte, og han fulgte det skridt for skridt for skridt, indtil benene ikke rigtig ville lystre ham mere – som om de ikke længere kunne holde hans krop oprejst – og han måtte sætte sig ned på jorden, ligesom Bruno havde gjort hver eftermiddag i et års tid, men han satte sig bare ikke i skrædderstilling.

Et par måneder senere kom nogle andre soldater ud til Afsides, og far fik besked på at følge med dem. Og det gjorde han så uden at brokke sig, for han var egentlig ret ligeglad med, hvad de ville gøre ved ham.

Og hermed ender historien om Bruno og hans familie. Det er selvfølgelig alt sammen noget, der skete for længe siden, og det vil aldrig nogen sinde kunne ske igen.

I hvert fald næppe inden for en overskuelig fremtid.